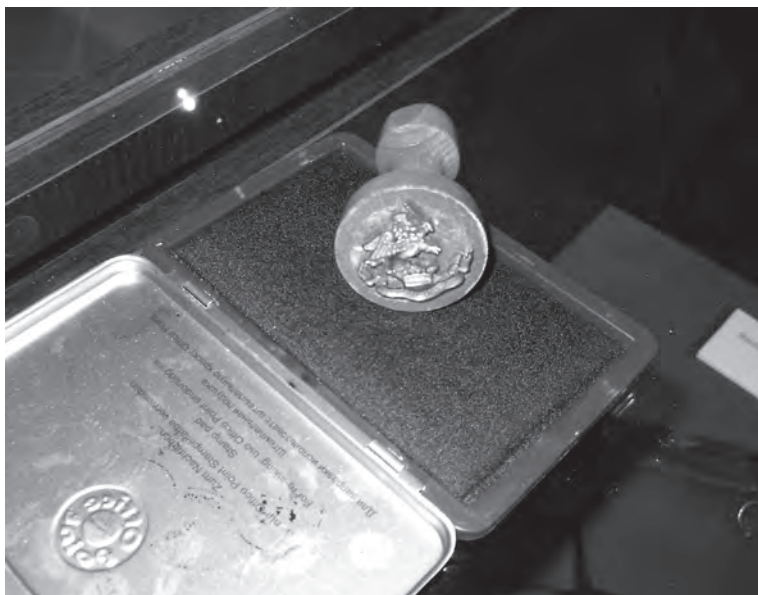

TÓTH HAJNAL

Lepecsételt Bánffy Miklós-kiállítás a nagyváradai várban

A magyar kultúra napján (január 22.) a nagyváradai várgalériába is eljutott az *Illúzió és tükröződés* című tárlat, az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet vándorkiállítása, mely gróf Bánffy Miklós életútját, sokoldalúságát, művészetét mutatja be. A február végéig látogatható kiállításon jó néhány kuriózum tekinthető meg: *A kékszakállú herceg vára* című előadás jelmezeitől kezdve gróf Bánffy Miklós remekbe szabott karikatúráin át a bonchidai kastélyról készült fotográfiáig. A tárlat kurátora Szebeni Zsuzsa színháztörténész, látványtervezője Szebeni Szabó Róbert.

Egy modern kori reneszánsz embernek, a sokáig méltatlanul elfeledett írónak, színházi rendezőnek, díszlet- és jelmeztervezőnek, színházi intendánsnak, grafikusnak, politikusnak, Magyarország egykori külügyminiszterének állít emléket az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet ezzel a kiállítással.

A családi viaszpecsét. Bánffy Farkas bárói ági leszármazott ajánlotta fel a kiállítás számára

TÓTH HAJNAL újságíró, szerkesztő (1971, Nagyvárad). Szülővárosában érettségizett, újságírói tanulmányokat folytatott, majd a PKE szociológia szakán diplomázott (2007). Előbb a *Bihari Napló* riportere, szerkesztője, majd a nagyvárad *Reggeli Újság* napilap munkatársa. 2014 májusától a *Várad* folyóirat kulturális rovatának szerkesztője.

tással. Kolozsvár, Bukarest, Hága, Kínó és Rabat (Marokkó fővárosában él Bánffy Miklós leánya, Katalin), Bécs, Szeged és Budapest után ez alkalommal Nagyvárad adott otthont a tárlatnak. Az először 2010 novemberében megnyitott vándorkiállítást azóta 32 helyszínen megközelítőleg 50 ezer látogató tekintette meg. A tárlat bejárta már a fél világot; városunkba a Nagyvárad Polgármesteri Hivatal és a Várbarátok Egyesületének közreműködésével jutott el. Különleges aktualitása, hogy föleleveníti (a Várbarátok Egyesületének segítségével, a Magyar Nemzeti Múzeum közreműködésével) az utolsó közös uralkodónak (az utolsó magyar királynak és Habsburg-uralkodónak), IV. Károlynak a budai Mátyás-temp-

lomban száz esztendeje történt koronázási ünnepségét, amelynek kormánybiztosa, tervezője gróf Bánffy Miklós volt. A kiállítás másik érdekessége az a pecsétnyomó, mely a Bánffy család bárói ágának tulajdona, és Bánffy Farkas nagylelkű felajánlása nyomán megtekinthető a rendezvény váradi színhelyén.

„A tárlat azt a tünékeny művészi világot hivatott visszaadni, amely Bánffy Miklós sajátja, de régen elpusztult. Azt a világot, amelyet kulcsregényében, az *Erdélyi történetben* olyan kíméletlen pontossággal, ugyanakkor ma már romjaiban is szépséges illúzióként ábrázol. Bár Bánffy Miklós sokoldalúságát nehéz bemutatni, a kiállítás megkísérli felvillantani azt a páratlan alkotóerőt, amely a művész sajátja. Író, grafikus, politikus, karikaturista, díszlet- és jelmeztervező, színházi rendező, a koronázási ünnepségek megtervezője és annyi minden más... Intendánsi tevékenysége az Orosz Balett 1912-es budapesti meghívásával kezdődött. Tervezőként pedig hozzájárult a modern magyar szcenika-művészet megújulásához” – olvasható a színháztörténeti múzeum tájékoztató anyagában.

Európában rendhagyó kísérlet a kolozsvári Magyar Operának a 2014-es Bánffy-emlékév alkalmából Bánffy Miklós színpadi díszletei alapján létrehozott *Kékszakáll*-rekonstrukciója. A *Kékszakállú herceg vára* című előadás jelmezei és *A varázsfuvola* rekonstruált színpadi világa is megtekinthetők a tárlaton.

Molnár Júlia és Meleg Vilmos
a dramatikus tárlatvezetésén

A gróf Bánffy Miklós-emlékkiállítás célja – egy újabb tünékeny illúzió megteremtése –, hogy felidézze a bonchidai kastélykörnyezet egy szűk, de karakterisztikus szeletét. Mindemellett a tárlat meghatározó részét képezik a jelenleg New Yorkban élő képzőművész, Nicolette Jelen Bánffy (gróf Bánffy Miklós unokája) modern, üvegbe és tükörbe komponált szilikátművei.

Nicolette Jelen Bánffy Marokkóban született és nevelkedett, Franciaországban és New Yorkban tanult. A különféle technikákkal kísérletező

művész pasztelleket, művészi könyveket, olajfestményeket, illetve sokszorosítható metszeteket készít. Munkáiban mediterrán tájak, újabban pedig Sag Harbor és New York látképei, valódi és képzelt tájelemek, trópusi látomások és erdőrészek jelennek meg.

Egy ideje metszett üvegrétegekből álló dobozba zárt fafaragványokat készít. Nemrég bonyolult, metszett, könnyű dobozba zárt faragványokat alkotott. „Korábban a színek segítségével érzékeltettem a fényt. Mostanában fehér fénnel dolgozom, ez minden színt egyesít” – vallja a művész. Az áttetsző üvegtárcsák háromdimenziós látványt hoznak létre, ami szertefoszlik, amikor a doboz oldalán át felfedezzük az egymáshoz illesztett üveglapok vékony széleit.

1981 óta Nicolette Jelen Bánffy munkáit az Amerikai Egyesült Államok területén több kiadó népszerűsítette. Művei számos múzeumban, képtárban, több nemzetközi és magángyűjteményben fellelhetők. Egyéni kiállításai voltak Amerikaszerte.

A vándorkiállítás a Kolozsvári Magyar Főkonzulátus, az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Kolozsvári Magyar Opera, a Bánffy, Barcsay, Fornet, Bartha-Stróbl, Dávid, Csiszár, Horváth-Tholdy családok, valamint számos magánszemély nagylelkű

Bánffy gróf csodaszép jelmezeket tervezett. Díslettervei pedig olyanok, mintha valamely mesekönyv lapja elevenedett volna meg

közreműködése által valósulhatott meg. Anyaga egyre bővül, gazdagodik, megújul. Minden városban, minden helyszínen egy kicsit más.

Szebeni Zsuzsa kurátor a váradi tárlatnyitót követően lapunknak elmondta: tavaly augusztus óta szerveződik a kiállítás a Körös-parti városban. Azt is hangsúlyozta: nagyon jó a várgalériában lévő tér, remekül be lehetett lakni. Egyébiránt Bánffy íróként Váradhoz is kötődik, hiszen jó barátságban volt Tabéry Gézával, a gróf szívesen jött a Pece-parti Párizsba.

A vernisszázs rengeteg érdeklődőt vonzott a várba. Sokan voltak kíváncsiak a múltidéző relikviákra. A kiállítás vendégkönyvébe az eseményt megnyitó Pröhle Gergely nemzetközi és európai uniós ügyekért felelős

helyettes államtitkár, a Bánffy-émlékév kezdeményezője és Huszár István nagyváradi alpolgármester nemcsak néhány üdvözlő, méltató sort írt, hanem rá is pecsételték az első oldalra a Bánffy család pecsétnyomójával. A kurátor mosolyogva megjegyezte: ezúttal nem megnyitották a kiállítást, hanem lepecsételték.

A kolozsvári születésű, Budapesten élő Szebeni Zsuzsa színháztörténész nagy alaposággal szervez emlékkiállításokat. Egy-egy jeles személyiség életútjának kutatása nem zárul le csak úgy egyszerűen, hiszen mindig akad fölfedeznivaló, kerülnek elő új tárgyak, új források. Több, Váradra is elhozott vándorkiállítás – például a Kiss Manyi- vagy az Ignác Rózsa-émléktárlat – Szebeni Zsuzsa nevéhez fűződik, az ő jóvoltából jött létre. Az efféle kiállításoknak jelentős szerepük van abban, hogy föllevenítsék jelentős történelmi személyiségek, művészek életútját, tevékenységét, új vagy kevésbé ismert, esetleg feledésbe merült részleteket tárjanak föl. Ismertetnek és népszerűsítenek.

A megnyitó különleges mozzanata volt a dramatikus tárlatvezetés. Szebeni Zsuzsa, valamint a Szigligeti Társulat két színművésze, Molnár Júlia és Meleg Vilmos olvastak föl a Bánffy Miklós életpályájának fontos szakaszait megidéző dokumentumokat. Napló- és levélrészletek, színikritikák hangoztak el. Volt szó színházi varázsról, szerelemről, politikai szemléletről, világnézetéről. Nem száraz adatokat soroltak

föl, hanem egy érdekes drámai történet kerekedett ki. A szöveget a színháztörténész állította össze.

Az *Illúzió és tükröződés* című kiállítás ötvözi a hagyományt a modernnel, valahogy úgy, ahogyan gróf Bánffy Miklós is megcselekedte ezt egész élete során. Jó érzés kószálni az emléktárgyak, ereklyék, régmúltat idéző képek között. Mindegyik tárgynak megvan a saját története. Bizonyára sokat tudnának mesélni...

Figyelemreméltók magyar és külföldi politikusokról készített remek karikatúrái is, melyek mellett olvashatók Bánffy egy-két mondatos, roppant találó és frappáns jellemzése. Megcsodálhatjuk az ódon bochidai kastélyt, megismerhetjük az Erdélyi Helikon társaságába tartozott művészbereket. A jelmezek, a bábok, a díszlet- és jelmeztervek képzeletben nem akármilyen világba visznek, csakúgy, mint Nicolette Jelen Bánffy üvegbe és tükörbe álmódott varázslatos kreációi, csillogó üvegszkatulyában lévő életfája vagy „évigérő” mesefája.

